

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Gabriella Белова –

декан на Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски”,
член на научно жури за присъждане на образователна и научна степен
„доктор” на основание Заповед № 1091/16.09.2016 г. на Ректора на ВСУ
„Черноризец Храбър“

с кандидат: **Ольга Васильевна Лозовая,**

**докторант в научна област 3. Социални, стопански и правни науки,
професионално направление 3.6 „Право”, докторска програма
„Международно право и международни отношения”**

автор на дисертационен труд на тема: **„ПРАВНА ЗАЩИТА НА ЛИЧНИТЕ
ДАНИИ В ЕВРАЗИЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ СЪЮЗ”** (Правовая
защита персональных данных в Евразийском Экономическом Союзе)

1. Обща характеристика на докторанта

Докторантът Ольга Васильевна Лозовая е родена на 13.06.1989 г. Завършва с отличие висшето си образование във факултета по Международно право на Казахстанския Хуманитарно-юридически университет – гр. Астана, Република Казахстан, като впоследствие през периода 2010-2012 г. се обучава в магистърска програма в същия университет. От м. януари 2014 г. е зачислена в докторантура във ВСУ „Черноризец Храбър” по научна специалност „Международно право и международни отношения”.

В периода на обучението си в магистърската програма тя е провела стажове в Търговско-промишлената палата на Австрия – гр. Виена и в Централноевропейския университет – гр. Будапеща, Унгария. Докторантката е взела участие и в семинар, посветен на Хагската конвенция относно връчването на съдебни и извънсъдебни документи по граждански или

търговски дела, организиран от Министерство на правосъдието на Република Казахстан, както и е присъствала на курс от лекции по съвременно международно право, изнесен от проф. А.А. Моисеев от Дипломатическата академия при Министерството на външните работи на Руската федерация.

Професионалният ѝ опит включва работа към дирекцията по международно право към Министерство на правосъдието на Република Казахстан и в юридическото управление на „Темирбанк” – гр. Астана, Казахстан. От м. септември 2012 г. понастоящем Олга Лозовая е старши преподавател в катедрата по Международно право в Казахстанския Хуманитарно-юридически университет.

Владее английски и френски език. Научните ѝ интереси са в областта на международното хуманитарно право, правото на международните договори, правото на международната сигурност и хуманитарната интервенция.

2. Законови изисквания относно процедурата и дисертационния труд

Процедурата е открита и се провежда съгласно изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за прилагането му и Наредба № 12 за придобиване на образователна и научна степен „доктор” и научна степен „доктор на науките” във Варненски свободен университет „Черноризец Храбър”. В рамките на законовия срок са представени изискуемите документи и дисертационният труд.

В съответствие с чл. 6, ал. 3 от Закона за развитие на академичния състав на Република България и чл. 27 от Правилника за прилагането му, дисертационният труд трябва да съдържа *научни или научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и да показва, че кандидатът *притежава задълбочени теоретични знания по съответната специалност и способности за самостоятелни научни изследвания*. Съгласно

чл. 27 (2) от Правилника към Закона дисертационният труд трябва да бъде представен във вид и обем, съответстващи на специфичните изисквания на първичното звено, в което докторантът е осъществил изследването. В качеството си на член на научното жури констатирам, че тези законови изисквания са изпълнени.

3. Относно обема, структурата и съдържанието на дисертационния труд. Оценка на научните и практически резултати и приноси на представения дисертационен труд.

Представеният дисертационен труд е посветен на актуалната в съвременния свят тема за защита на личните данни, като фокусът на изследването е поставен върху региона на Евразийския икономически съюз (ЕИС). Считаю, че поставената **научноизследователска задача**, а именно идентифициране на проблемите на законодателството в областта на защита на личните данни и разработка на общи насоки на развитие на правото на Евразийския съюз по защита на личните данни (вкл. разработка на понятието за лични данни, определяне на субектите на правоотношението, разработка на принципите за защита на личните данни с оглед на спецификата на региона на ЕИС), е изпълнена.

Безспорно, разработката е посветена на един **актуален и изключително важен** за съвременния свят проблем, каквато представлява защитата на личните данни. Следва да се има предвид, че независимо от факта, че Евразийският икономически съюз обхваща територия, надвишаваща приблизително пет пъти тази на Европейския съюз, той е международна организация, която съществува съвсем отскоро – от 1 януари 2015 г. Закономерно и очаквано е глобалният обмен на стоки, услуги, информация, подписването на търговски договори, осъществяването на електронна

търговия да доведе до предаване на лични данни в безпрецедентен за държавите от Евразийския икономически съюз обем. В този смисъл, докторантката Ольга Лозовая правилно се е ориентирала към анализ на законодателството на ЕС за определяне на проблемите при нормативното регулиране защитата на данните в страните членки на Евразийския икономически съюз, както и към прилагане на натрупания опит от страна на Европейския съюз в областта на защита на личните данни. В рамките на ЕС икономическата и социална интеграция, произтичаща от функционирането на вътрешния пазар, доведе до съществено увеличение на трансграничните потоци от лични данни. Нарасна обменът на лични данни между публични и частни участници, включително физически лица, сдружения и предприятия в Съюза.

Друга същностна характеристика на представеното научно изследване е неговата **интердисциплинарност**, което проличава от използваните както общонаучни, така и социологически и юридически методи. Методологията на дисертационния труд включва формално юридически, сравнително-правен и системно-структурен методи на изследване. В рамките на научната разработка от докторантката е проведено самостоятелно социологическо проучване под формата на анкета сред населението на Република Казахстан и на Руската федерация относно осведоменността на гражданите за възможността им да защитят личните си данни, което допринася за разкриването на необходимостта от създаване на единна нормативноправна база и институт за защита на личните данни в рамките на Евразийския икономически съюз.

Дисертационният труд е структуриран в четири глави, въведение, заключение, библиография и приложение, общо в обем от 243 страници. По мое мнение, представеното изследване има достатъчен обем и балансирана

структура. Отделните части съдържат параграфи и подточки, в които тематично е ориентирано съдържанието на дисертационния труд. Структурата на дисертационния труд е съобразена с предмета на изследването и неговата непосредствена цел – изясняване на логиката на развитие на защитата на личните данни с оглед спецификата на различните международни организации и различните географски региони. Използваната литература е предимно на руски и английски език, разнообразна и включваща най-нови заглавия от чуждестранната специализирана литература, както и съдебна практика на юрисдикциите в Люксембург и в Страсбург. Богат е и научният апарат, който включва 290 бележки под линия и е доказателство за изключителната добросъвестност и прецизност на докторантката при осъществяването на изследователската дейност. В текста на десертацията са включени седем диаграми и две таблици.

Изложението съдържа ясно формулирани авторови тези, разбираеми и аргументирани твърдения на автора, нерядко видимо обогатени от лични наблюдения и практически опит на автора в своята държава. В този смисъл дисертационният труд се характеризира с рядко срещано **практико-приложно измерение и принос**. Разработеният проект на Конвенция за защита на личните данни в рамките на Евразийския икономически съюз би могъл да послужи като основа за унификацията на законодателствата на държавите-членки на Съюза. Анализът на законодателствата на отделните страни, както и създаването на единен проект на Конвенция, биха могли да се превърнат в основа за хармонизирането на законодателството и в други области, посредством използването на аналогични средства и методи. Следва да бъде подчертано, че проектът на Конвенция за защита на личните данни в рамките на Евразийския икономически съюз представлява личен научен принос на автора, тъй като е разработен въз основа на направения анализ за

реализацията на правото на защита на личните данни както в нормативноправните актове с международен характер, така и в националното право на отделните държави. Концепцията и логическото изграждане на проекта са извършени от автора самостоятелно.

Сред по-съществените **достойнства** на дисертационния труд могат да бъдат посочени:

- **Систематична пълнота на изложението**, като е обхваната цялата проблематика на изследваната материя съобразно формулираната тема. Демонстрирано е изключително добро познаване на международните актове за защита на личните данни като Директива 95/46/ЕС на Европейския парламент и Съвета на Европейския съюз, Конвенцията на Съвета на Европа за защита на физическите лица при автоматизирана обработка на личните данни, Регламент № 45/2001 и Общ регламент за защита на данните от 2012 г. Отчетени са редица нюанси и специфики, които са доказателство за един **задълбочен и добросъвестен** научноизследователски подход.
 - С оригиналност се отличава и направеното разграничение между понятията неприкосновеност на личния живот (privacy) и защита на личните данни (personal data protection).
 - Отчетено е и най-новото развитие на разглежданата проблематика в Европейския съюз, свързано с пакета от реформи в областта на защитата на личните данни (вкл. „правото да бъдеш забравен“), представен от еврокомисаря г-жа Вивиан Рединг през 2012 г.
 - Изложението се характеризира с **ясен, научен** език и стил.
 - **Налице е аналитично, но и критично отношение** към правните конструкции и съдебната практика, в резултат на което е изготвен

проект на Конвенция за защита на личните данни в рамките на Евразийския икономически съюз и са формулирани редица предложения за усъвършенстване на законодателството на държавите в Евразийския икономически съюз. Считам, че руските и чуждестранните автори са цитирани коректно и прецизно, като при това в изложението не се губи авторската позиция.

- Приносен момент представлява концепцията и структурирането на Глава III от изследването, в която е разгледана защитата на личните данни в отделните сфери на дейност, както и сравнителният анализ между регулирането на трансграничния пренос на данни в съответствие с Директива 95/46/ЕС и Конвенция 108 на Съвета на Европа. Научна новост може да се открие и при разглеждането на защитата на личните данни в Интернет и при осъществяването на електронна търговия. Цялостно и в дълбочина е анализиран въпроса за конфликта между държавния и обществен интерес и правото на защита на личните данни.

Разбира се, към дисертационния труд най-добронамерено могат да бъдат отправени и някои препоръки, като например, за по-прецизно цитиране на съдебната практика, по-добра организация на използваната литература, в частност отграничаването на заглавията на кирилица, на латиница, на справочната литература и др. Позволявам си да смятам обаче, че посочените слабости са естествени или извиними и категорично не са достатъчни, за да се подложи под съмнение общото добро качество на труда. Препоръчвам в бъдещата си дейност докторантката да обърне внимание и на Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 г. относно

защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните), който цели да преодолее фрагментирането и съществуващите различия при въвеждането и прилагането на Директива 95/46/ЕО и който предстои да започне да бъде прилаган от 25 май 2018 г.

Не на последно място, следва да бъде отбелязано, че са изпълнени и формалните изисквания относно необходимия брой **публикации** по темата на дисертационния труд. В конкретния случай те надвишават изискуемия брой - общо 5, някои от които в издания на ВСУ „Черноризец Храбър”, а други – в Прага, Чехия, Санкт Петербург, Руска федерация и Казахстан. Напълно споделям посочените в справката приноси моменти на дисертационния труд.

4. Заключение

Въз основа на изложените констатации и изводи може да се приеме, че представеният дисертационен труд представлява качествено научно изследване, което се характеризира с висока степен на актуалност и съдържа научни резултати, които представляват приноси моменти в международноправната наука. Същевременно, разработката има и сериозна практическа насоченост. Дисертационният труд е доказателство, че докторантът има задълбочени теоретични познания в научната област на изследването. Той свидетелства за способност за самостоятелно научно мислене и провеждане на успешни собствени научни изследвания. Видно от хода на процедурата и представените материали, следва да се приеме, че са изпълнени и формалните изисквания относно вид, обем, оформление и съдържание на дисертацията.

С оглед на всичко изложено считам, че предложеният дисертационен труд **отговаря на изискванията** на чл. 6 (3) от Закона за развитие на академичния състав в Република България и на чл. 27 от Правилника за прилагането му.

В качеството ми на член на научното жури по чл. 9 от ЗРАСРБ давам **положителна оценка** на дисертационния труд на **Ольга Васильевна Лозовая** за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ в откритата процедура за публична защита и изразявам мнение, че трудът се явява необходимата основа за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научната специалност „Международно право и международни отношения“ в професионално направление 3.6 „Право“, научна област „Социални, стопански и правни науки“.

Проф. д-р Г. Белова